

Алгоритм ультразвукового обстеження судин нижніх кінцівок та доцільність його застосування в умовах багатопрофільної лікарні

Коржелецький О.С., Джура Н.О., Казарова С.В.

Резюме. У статті наведені дані ретроспективного аналізу комплексного обстеження пацієнтів із скаргами на больові та/або неприємні відчуття в нижніх кінцівках (НК), що були проведені за період з 2007 по 2012 роки на базі Клінічної лікарні «Феофанія». Чіткий взаємозв'язок між захворюваннями артерій і вен НК, що був виявлений під час аналізу даних, дозволив зробити висновок про необхідність поєднаного протоколу дослідження як артерій, так і вен при первинному обстеженні пацієнтів.

Ключові слова: патологія артерій і вен нижніх кінцівок, взаємозв'язок, алгоритм обстеження.

Актуальність проблеми. Практика останніх десятиріч засвідчує прогресуюче зростання кількості пацієнтів зі скаргами на больові або неприємні відчуття в нижніх кінцівках (НК), збільшення кількості хворих із варикозним розширенням вен, атеросклеротичним і метаболічним (в тому числі, діабетичним) ураженням артерій НК. Це диктує необхідність у доступному технічно й недорогому за вартістю обстеженні артерій і вен, яким є ультразвукове дослідження. В зв'язку з тим, що КЛ «Феофанія» є багатопрофільною лікарнею, розподіл діагнозів пацієнтів, які направляються на обстеження судин НК, є досить великим: від початкових проявів захворювань артерій і вен до діагностування їх ускладнень. У більшості клінік України та світу (зокрема, Німеччині та Франції) обстеження артерій і вен у пацієнтів проводиться окремо (обстежуються або артерії, або вени), у деяких державах світу ці обстеження виконують навіть лікарі різних спеціальностей (одні є спеціалістами з діагностики та лікування захворювань вен НК, другі – спеціалістами із захворювань артерій НК). На наше глибоке переконання існує чіткий взаємозв'язок між захворюваннями артерій і вен НК, що потребує їх одночасного комплексного обстеження у пацієнтів на етапі постановки первинного діагнозу.

Мета дослідження полягає у створенні діагностичного алгоритму в комплексному ультразвуковому обстеженні судин НК у па-

цієнтів з больовими та/або неприємними відчуттями в нижніх кінцівках.

Матеріали та методи. Проведено ретроспективний аналіз результатів обстеження судин НК у пацієнтів, які проходили лікування на базі Клінічної лікарні «Феофанія» в період з 2007 по 2012 роки методами ультразвукової доплерографії та іншими променевими методами обстеження. Усього обстежено 12 870 пацієнтів.

Розподіл обстежених пацієнтів здійснювався за трьома групами:

1. Пацієнти, які мали скарги на больові відчуття та/або неприємні відчуття в нижніх кінцівках, і яким попередньо був встановлений діагноз варикозної хвороби вен НК. До цієї групи потрапило 4 719 пацієнтів (або 36,7 %) віком від 30 до 90 років, переважну кількість з яких – 3 098 (або 65,6 %) становили жінки у віці від 30 до 70 років.

2. Пацієнти, які мали скарги на больові та/або неприємні відчуття в нижніх кінцівках і яким попередньо був встановлений діагноз «атеросклеротичне ураження артерій НК». До цієї групи увійшло 4 275 пацієнтів (або 33,2 %) віком від 30 до 90 років, переважну кількість з яких – 2875 (або 67,3 %) становили чоловіки віком від 30 до 90 років.

3. Пацієнти без попередньо встановленого діагнозу на захворювання судин нижніх кінцівок, які мали скарги на больові відчуття та/або відчуття важкості в нижніх кінцівках. До цієї

групи потрапило 3 876 пацієнтів (або 30,1 %) віком від 30 до 90 років, з них 1 753 (або 45,2 %) жінок та 2 123 (або 54,8 %) чоловіків.

Пацієнтам усіх трьох категорій було проведено триплексне ультразвукове обстеження судин НК у режимі В-сканування з кольоровим картуванням артерій і вен та вимірами доплерографічних спектрів як на артеріях, так і на венах з допомогою лінійних і конвексних датчиків із розподілом частот на них від 3 до 7 МГц. Дослідження виконувалися на ультразвукових сканерах фірми «Philips» («iE- 33» та «EnVisor») з прове-

денням функціональних проб (з переминою положення тіла, локальною компресією судин, проби Вальсальви та ін.).

За потреби пацієнтам виконували обстеження опорно-рухового апарату іншими методами променевої діагностики (виконувалось рентгенологічне дослідження та/або магнітно-резонансна томографія (чи комп'ютерна томографія) поперекового відділу хребта, суглобів нижніх кінцівок.

Результати обстежень

Ретроспективний аналіз результатів обстежень можна представити в вигляді таблиці:

Таблиця 1

Результати обстеження 3-х груп пацієнтів

	Виявлена нозологія	I група	II група	III група
1	Варикозна хвороба поверхневих вен нижніх кінцівок та її ускладнення	4719 100 %	2652 62,04 %	909 23,45 %
2	Первинна уроджена патологія венозних клапанів	2 0,04 %	–	–
3	Атеросклеротичні ураження стінок артерій н/кінцівок різної ступені	2028 42,98 %	4275 100 %	744 19,19 %
4	Прояви ангіопатії артерій різного генезу та ступеня вираженості	2634 55,82 %	3146 73,59 %	2123 56,32 %
5	Різні прояви ураження опорно-рухового апарату за результатами інших методів променевої діагностики	3612 76,62 %	3329 77,87 %	3251 83,88 %

Таким чином, ізольовані ураження артерій чи вен зустрічалися у період з 2007 по 2012 роки у практиці КЛ «Феофанія» дуже рідко – 0,04 % від числа обстежених пацієнтів. Найбільший відсоток пацієнтів становили пацієнти з різними видами ангіопатії артерій, поєднані, як правило, з ураженням опорно- рухового апарату та вторинними проявами ураження венозної системи (Табл. 1).

Для найбільш повного первинного обстеження пацієнтів зі скаргами на біль та/або неприємні відчуття в нижніх кінцівках (НК), нами розроблений та успішно застосовується протягом останніх п'яти років протокол ультразвукового сканування артерій і вен нижніх кінцівок, приклад якого пропонуємо для обговорювання, подальшого вдосконалення та застосування при проведенні первинних ультразвукових обстежень пацієнтів.

У цьому протоколі ультразвукового дослідження судин нижніх кінцівок зазначаються паспортні дані пацієнта, стать, вік, відділення і номер дослідження, попередній діаг-

ноз, повна характеристика артеріальних судин (прохідність судин, характер кровотоку, опис комплексу «інтима-медіа», наявність внутрішньо-судинних утворень та їх опис, показники швидкості кровотоку та індекси), повна характеристика венозного кровотоку (прохідність судин, характер кровотоку, діаметр вен, стан клапанного апарату, наявність внутрішньосудинних утворень та їх опис, наявність комунікантних і перфорантних вен, показники швидкості кровотоку та індекси). Наприкінці протоколу є висновок дослідження із заключенням лікаря про стан артеріальних та венозних судин у пацієнта.

Висновки

Отже, застосування відокремлених протоколів ультразвукового обстеження артерій і вен нижніх кінцівок при обстеженні пацієнтів з больовими та/або неприємними відчуттями в нижніх кінцівках є недоцільним, оскільки це не дає повної картини причин захворювання і може негативно вплинути на тактику лікування хворих. Вважаємо застосування окремого

протоколу ультразвукового обстеження артерій або вен виправданим лише у випадках динамічного спостереження за перебігом захворювання у пацієнтів, яким попередньо виконаний повний протокол ультразвукового обстеження з оцінкою індивідуальних особливостей анатомо-функціонального стану обширної артеріальної і венозної систем нижніх кінцівок. Пам'ятаючи про можливі обмеження під час проведення ультразвукового обстеження судин нижніх кінцівок, у кожному конкретному випадку з урахуванням клінічної картини та етіології захворювання необхідно вирішувати

питання про поєднання його як з іншими променевими методиками (що доводять результати проведеного ретроспективного аналізу), так і з ангіографією артерій або флебографією вен НК.

Перспективи досліджень полягають у подальшому вивченні питання взаємозв'язку уражень артеріального та венозного русел нижніх кінцівок і розробці оптимальних схем та протоколів обстеження пацієнтів зі скаргами на більові та/або неприємні відчуття у нижніх кінцівках на етапі постановки первинного діагнозу.

Список використаних джерел

1. Агаджанова Л.П. Ультразвуковая диагностика заболеваний ветвей дуги аорты и периферических сосудов. – М.: Видар-М, 2004. – 176 с.
2. Кунцевич Г.И. Окклюзирующие поражения артерий нижних конечностей. Ультразвуковая диагностика в абдоминальной и сосудистой хирургии / под ред. Г.И. Кунцевич. – Минск: Кавалер паблишер, 1999. – С. 179–191.

3. Лелюк В.Г. Ультразвуковая ангиология / Лелюк В.Г., Лелюк С.Э. – М.: Реальное время. – 2003.
4. Цвибель Вильям Дж. Ультразвуковое исследование сосудов / Цвибель Вильям Дж., Пеллерито Джон С. ; [пер. с англ. В.В. Борисенко и др.; под ред. В.В. Митькова и др.]. – М.: Видар-М, 2008. – 646 с.
5. Чуриков Д.А., Кириенко А.М. Ультразвуковая диагностика болезней вен. Практическое руководство. – М: Литера, 2006, 96 с.

Алгоритм ультразвукового обследования сосудов нижних конечностей и возможность его применения в условиях многопрофильной больницы

Коржелецкий О.С., Джура Н.О., Казарова С.В.

Резюме. В статье приведены данные ретроспективного анализа комплексного обследования пациентов с жалобами на болевые и/или неприятные ощущения в нижних конечностях, проведенных за период с 2007 по 2012 годы на базе КБ «Феофания». Четкая взаимосвязь между заболеваниями артерий и вен нижних конечностей, которая была обнаружена при анализе данных позволила сделать вывод о необходимости сочетанного протокола исследования как артерий, так и вен при первичном обследовании пациентов.

Ключевые слова: патология артерий и вен нижних конечностей, взаимосвязь, алгоритм обследования.

Algorithm ultrasonic inspection of vessels of lower extremities and the possibility of its application in the General Hospital

Korzheletsky O.S., Jura N.O., S.V. Kazarova S.V.

Summary. The article presents a retrospective analysis of complex examination of patients with complaints of pain and / or discomfort in the lower extremities, conducted over the period from 2007 to 2012 on the basis of Feofaniya Clinical hospital. A clear relationship between diseases of the arteries and veins of the lower extremities, which was found in the analysis of the data led to the conclusion about the necessity of the combined study protocol of the arteries and veins while the initial evaluation of the patients.

Keywords: pathology of arteries and veins of the lower extremities, correlation algorithm test.